

MLADI PLAMEN

LETO V.

FEBRUAR 1933

ŠT. 2.

Za enotnost pokreta

Mi gledamo na celoten pokret. Na nas leži velika odgovornost za razvoj, za bodočnost in uspehe našega pokreta. Ko smo dosegli njega samostojnost in ko smo se osvobodili starih zvez in odvisnosti, ko smo pričeli s svojimi lastnimi močmi graditi svojo lastno hišo, — smo stopili na bojno polje. Ljudje, ki isto mislijo, bojujejo isti boj. Ljudi, ki enako mislijo, naj nič ne loči! Eni delajo v strokovni organizaciji, eni v združni, eni v kulturni. Pri različnem delu so. Toda baš delo na različnih predelih jih tembolj sili k tesnemu stiku. Ker imajo vsi en cilj, en program!

Kjer je en cilj in en program, tam je enotnost, kjer ni enega cilja in programa, tam je medsebojni boj, ki se razvija in bije, dokler ni enomiselnost na en ali drug način ustvarjena. Dokler pa enomiselnosti ni, ni sodelovanja, ni dela, ni uspehov, je boj, je razkroj. Zato se ne strašimo boja za enomiselnost! To je boj za temelj, na katerem naj stoji naša hiša.

Jasni računi

Delavec le v delavsko organizacijo! Izgovor: »Saj so v tem in tem društvu skoro sami delavci!« ne drži. Vprašanje je, v kateri sklop je društvo vključeno in kakšna je usmerjenost dotičnega sklopa. Ne verujite več ali manj umetno ustvarjenim opozicijam. Opozicije v meščanskih društvih so več ali manj nejasne v smeri, niso še docela prelomile s staro miselnostjo. Navadno so opozicionarci mlada izdaja starih političnih dervišev.

Naš dom so naše organizacije, ki so neodvisne od starih ljudi in smeri. Delo naših organizacij mora biti usmerjeno na ven. Organizacije morajo vršiti pokretaško nalogo. Naš tisk in naši člani naj vrše minersko delo drugod. Gre za izpremembo miselnosti v organizacijah, ki so danes meščanske, gre za izvedbo našega programa.

Iz teme ni drugega izhoda. Hoditi moramo pot brez ozira na lastna ugodja, sreče in blagostanja. Več nam je občestvo ljudi, ko malenkostni jaz.

Nevednost proletariata je največji zaveznik kapitalizma; zato se izobrazujmo.

Upravitelj stroja

Leto dni je že besnela svetovna vojna. Bil sem tedaj učenec v neki tovarni za stroje. Delo se je kopičilo, moških delavcev pa je bilo vedno manj. Nekega jutra je vladalo v obratu veliko vznemirjenje. Strojnik Ivan Goričan je bil poklican k vojakom. Domočina kliče — delo mora počivati. V obratni pisarni so se jeli posvetovati. Po kratkem času so me poklicali k šefu. Ves vznemirjen in zmeden sem prestopil prag najsvetejšega v obratu. Med opomini in pretnjami so mi razodeli, da moram prevzeti stroj v svojo oskrbo. Goričan je bil pripravljen dati mi v naglici najpotrebnejši poduk. Le površno sem ga poslušal, kajti moje misli so bile daleč. Počutil sem se kakor kralj, kakor gospodar nad mogočnimi stroji, kakor premagovalec pare in elektrike. Na moj ukaz bo zadonela sirena, se bodo dvignile roke, ali bodo omahnile po končanem delu. Udarci v zatilnik me je zbudil iz prijetnih sanj. Goričan je postal surov in se je obregnil vame: »Pazi, fant, če ne, te bom naklestil, kakor te oče svoj živ dan ni!« Potuhnil sem se in sem začel pazljivo poslušati razlago. Nekaj mi je prav posebno polagal na srce. Ena stena cilindra pri parnem stroju je že nekoliko šibka, zato moram posebno paziti nanjo. Goričan se je poslovil od tovarišev in od predpostavljenih, jaz pa sam glej, kako boš delal. No, prvi dan moje samostojnosti je šlo še vse dobro. Drugi dan takoj zjutraj je prišel mojster pogledat. Stari Kopač, s katerim sva se menjavala, je zapazil, da bet parnega stroja tolče. Dolžnost imam, je dejal, vsak sumljiv ropot takoj naznaniti. »Stroj je živo bitje, čigar blaginja ti mora biti pri srcu. Vsak šum je beseda, je prošnja k strojniku.« Tako je govoril mojster. Nisem še slišal stroja, da bi govoril, zato sem poslušal besede starega strokovnjaka z zaničljivim nasmeškom. Med snaženjem in poliranjem ter opazovanjem manometra je mineval čas. Kar na mah je začel bet ropotati. Manometer je kazal upadanje pritiska. Na, tu imaš sedaj! Na nekem mestu so se pokazali mehurčki. Če bi to takoj prijavil, bi se moralo nemudoma pričeti s popravilanjem. Potem bi moral na debelo namazane dele čistiti. Z vsemi mogočimi sredstvi sem skušal preprečiti katastrofo. Svinec, cin, predivo za mazanje inglina, vse mi je prav prišlo pri krpanju poškodovanega dela. Nisem pomislil, da more moje šušmarsko delo konec le pospešiti. Nekaj časa je šlo še dosti dobro, potem pa — trd udarec in stroj je obstal. V splošni zmedenosti sem pozabil pomakniti jermen na prazno vodilno kolo. Pritekla sta ključavničar in mojster. V tistem trenutku je pregorel jermen in je padel hrupno na tla. Oči starega Novaka so bliskale, kakor oči tigra, ki se pripravlja na skok. Ognil sem se ga na daleč, kajti ni imel baš nežne roke. Renčeči glasovi in kletve v vseh jezikih so se čule. »Za to umazano delo tik pred delopustom se imamo zahvaliti temu radovednemu pobu,« so govorili. Takoj so spoznali moj trik. Sredstva, ki sem jih uporabil za mašilo, so zašla v cilinder in so povzročila, da se je vnel bat. Od vseh strani sem dobival ne prav posebno ljubeznive sunke v rebra. Solze so mi prišle v oči. Nepričakovano se je zavzel stari Miha zame. Klub svojim dvainšestdesetim letom je bil še izredno močan. Njegova orjaška postava se je vzravnila. »Ako si drzne še kdo dotakniti se fanta, ga zmeljem na nevšečne viže.« Grožnja je zalegla, imel sem mir pred tistim, ki so me bili pestili. Tistega dne sem šel prej spat nego ponavadi, zakaj dogodki tega dne so me pošteno zdelali. V sanjah pa me je greh neprestano preganjal. Strašni stroji so stali krog moje postelje in so me hoteli zmleti. Ves znojen sem se zbudil drugo jutro.

D. Š.

Dati proletariatu izobrazbe in zlomiti vladajočemu razredu monopol do izobrazbe, je prav tako važno, kakor odvzeti kapitalistom monopol do oblasti in do produkcijskih sredstev. Samo proletariat, ki ima pekočo žejo po izobrazbi, bo kos svoji zgodovinski nalogi.

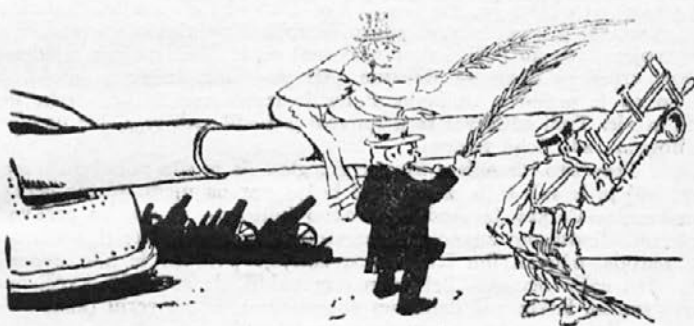
Karl Kautsky.

Smo proletarska mladina

Služimo stvari tistega razreda, ki dela s svojimi rokami in s svojo glavo si ustvarja kapital, ne sebi, drugim, — kapitalističnemu razredu. S kapitalom, ki je bil odvzet, počasi rod za rod, v obliki dividend, tantijem, nagrad itd. delovnemu ljudstvu, kapitalistični razred kot odločujoči gospodarski činitelj vrši svoje razlaščenje dalje in ustvarja brezdelne dohodke. Danes je tisti, ki ne dela, gladuje tisti, ki dela. Tistemu, ki ima mnogo se daje, tistemu, ki ima malo se jemlje. Res, ali ni kapitalizem in s tem ves kapitalistični razred kriv vsega zla, vseh gospodarskih zadreg, vsega političnega nemira, vseh socialnih potresov.

Mi smo razredno zavedna mladina. Hočemo pravo vrednost in plačilo delu. Vemo, kaj mora priti in ostanemo, kar smo. V naših srcih bdj ena sama, neutešljiva želja: »Pravica!«

Razorožitvena konferenca na delu

Delo za razorožitev in mir že kaže uspehe . . .

Kmetska mladina

Vsa naša mladina stoji danes na razpotju. Dovolj dolgo je samevala, v organizacijo hoče, toda v katero?

So organizacije, ki imajo denar, vse jim gre na roko, samo pristopiti moraš, pa dobiš užitek in zabave nič koliko.

Pa pri nas? Delo in borba je naše geslo. Nimamo zlatih gradov, niti skromnih, prijaznih in belih domov ne, da bi vas notri vabili. Eno pa imamo: srce, ki čuti z vsemi zatiranimi in ubogimi, ter jasen pogled v bodočnost.

Kam naj se torej obrne zlasti naša kmetška mladina. Vsi vemo, kako je v »kmetških fabrikah«, 16 in 18 urni delovnik, niti v nedeljo poštenega počitka, pa vse zato, da bo kruh doma zorel. Če bo moral kmet zraven bos hoditi in pa še dolg narediti, to je druga stvar. In še to. Pet otrok je na kmetiji, pa le eden bo doma ostal. Druge čakajo razne službe in službice, fabrika, ali karkoli.

Kmetska in delavska mladina mora pod eno zastavo. Saj nas isti čevclj žuli. Vsi ječimo pod težkim jarmom, v katerega nas je vpregel moderni velekapital. In v skupnem boju je naša rešitev.

Tedaj v boj! Za pravico tlačnega rodu! Za še danes neizvojevano staro pravdo!

V—v.

Razgovor o našem kmetu

II. Njegova vera.

Sredi vasi stoji cerkev. Mogočno poslojpe z zvonikom. V njem Bog. A zunaj vsakdanje vrvenje. Delo. In zopet delo. Pa zapoje zvon. Delo obstoji, roke, žuljave kmetijske roke sežejo k pokrivalom. Molitev. Angelsko čiščenje. Očenaš. Oči zaplovejo po poljih s prošnjo: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh!« In še očenaš za rajnega očeta, mater, sina, hčer. Misel onostranstva. V nedeljo: cerkev natlačena. V desni vrsti možje, v levi ženske. Bogatejši v klopih, revnejši po sredini in zadaj. Najodličnejše glave pred oltarjem. »Boljši« v zakristiji, ločeni od ostalih. Pri sv. maši vidiš rožne vence in mašne knjižice. A preko vsega: čakanje, da bo čimprej konec pridige in sv. maše.

Naše kmetско ljudstvo v splošnem je oblikoval kapitalizem. V srednjem veku fevdalizem, ki si je bil podjarmil vso kulturo z verskim čuvstvovanjem vred. Kmet je rasel iz samih groženj. Svetna oblast (graščaki, grofje) mu je kazala večala in ječe, duhovska pa vice, pekel, celo grmado. Druga drugi sta si, podpirajoč se, podajali roke. A pod sklenjenimi rokami: kmet — suženj. Misel človeške duše, da je človek ustvarjen po božji podobi, pa je zakopana globoko, globoko pod zemljo. Ozadje: koristi in profit vladajoče družbe, ki upropašča množice. Čeprav nezavedno (dandanes se izgovarjamo, da so pač vladale takšne razmere), je tedanja vladajoča družba iz množic delovnega ljudstva (t. j. kmetov) napravila brezpravno rajo, ki je izgubila vsak smisel za notranje življenje in versko čuvstvovanje, kakršnega ga je učila oblast. Kmet se je sicer navzel zunanjih oblik izpolnjevanja »verskih dolžnosti«, notranje (v svojem srcu ali duši, kakor pravimo) pa je čutil svojega posebnega, morda zares pravega, trpečega Boga — Kristusa. Ali pa — nič. In če je molil, je molil z ustnicami. To pa je prešlo v tradicijo. Poleg je izpolnjeval svoje verske dolžnosti le zaradi pekla in vic. Tudi očiščevati se k spovedi je hodil radi tega. Ne pa, da bi se razgovarjal z Bogom radi Boga samega.

»A dandanes? Prav isto. O našem kmetu gre glas, da je sila pobožen. Vseposvods nebroj cerkvá. Naj je še tak hrib, že ugledaš božjo pot na njem.« »Stare cerkve«, ti povedo zgodovinarji. »Cerkve je gradila narodno kulturo«, ti poreko cerkveni vnetiči. »Mi smo ohranili ljudstvom znanost in umetnost«, bo hvalil četrti. »Mi smo ohranili narode kot narode, očuvali jim jezik itd.«, zatrjuje peti. In še kdo doda: »Ohranili smo ljudem vero naših očetov.« Pri vsem tem uvidiš, da so ljudje kvečjemu cerkveni (v političnem smislu, kakor pač dandanes pojmujeemo), ne pa verni (kakor bi si morali zamisliti vero v Kristusu). Ali o tem še pozneje!

Človek, ki se zamisli v današnji položaj verstva, skoroda ne ve, pri čem da je. Biti veren, se pravi, imeti Boga zaradi Boga, iti za Kristusom, notranje hrepeneti po popolnosti samo zaradi Kristusa, duhovno živeti z Njim. Saj to je tako enostavno, a tako visoko. Hoja za Kristusom. Živeti po dejanjih in besedah Kristusovih. Pri tem odpadejo vsi drugi momenti, le človekova osebnost bi morala razžareti v vsem sijaju ljubezni do Boga in z Njim do bližnjega.

Kako pa je v resnici dandanes vse drugače! Oziroma prav tako kakor v srednjem veku. Organi Cerkve so večinoma vse drugo prej kakor apostoli. Malo visokih, k višjemu stremočih osebnosti. Vse v tej »prekleti« zemski materiji: hrepenenje za kosom, t. j. boljšim kosom kruha, za politično močjo, za nadoblastjo. Le tozemsko carstvo.

Zamislimo se le v preteklost političnih borb v naši domovini. V cerkvenih krogih je šlo vedno za »sveto stvar«, za »vero očetov«. Človek, ki ni hotel korakati s to in s to politično stranko, so mu nekrščansko ubili njegovo človeško dostojanstvo. Ljudje so bili mahoma razdeljeni na ovce in kozle, na verce in brezverce. »Razmere« so ustvarjale najgrše hinavstvo in farizejstvo. Pri tem pa je neizpodbitno, da so prvi kakor drugi izvrševali svoje verske dolžnosti enako. Le da je farizeja, ki se je prišel »radi prepričanja« kazat v cerkev, Bog drugače pogledal, kot pa onega cestničarja — »brezverca«, ki je stal zadaj, pa se po svoje razgovarjal z Bogom. Ali pa če je mlél molitev z ustnicami. Morala v verskem smislu pa je radi vseh teh različnih dogodkov hudo padla. A saj ni čuda. To življenje se vleče že zelo, zelo dolgo.

Jasno, da meče svoj odsev v kmetско življenje. Kamorkoli pogledaš, vidiš deloma zunanje izvrševanje verskih dolžnosti (n. pr. v procesijo gredo, a se medsebojno razgovarjajo), deloma versko brezbriznost (hodi k maši, če nanese prilika, sicer pa mu je vseeno), deloma pa pravočasto brezverstvo. Vsi trije pojavi rasto med srednjo in mlajšo generacijo, dočim je starejši rod večinoma v oklepih tradicije, da izvršuje, kar je podedoval v tistih dobrih časih pred vojno. Zaideš n. pr. v kmetiske vasi bolj v hribih, kjer je vsa vas »brezverska«, dasi ni stopil vanjo nikdar kak protiverski agent.

Večina vzrokov tiči v slabih socialnih razmerah. Nima obleke za v cerkev (zakaj v cerkev moraš iti v »nedeljski obleki« in novih čevljih!). Drugo pa, ker je cerkev samo vabila, a le redkokdaj sama kakor Boštjan iz predmestja stopila med ubogo ljudstvo. Ne sive teorije, temveč živa vera ljubezni ustvarja pot za Kristusom!

Če bi se do dna zaglobili v kmetovo dušo in njegovo čuvstvovanje, bi šele mogli razumeti, kako je v današnji dobi tolikih kultur osamljen in zapuščen. Tako bi moral soditi s pogledom nase meščan. Bistvo kmetovega življenja je prirodno izživljanje dela in zemlje. Zato, ker gleda neposredno rast prirode. Vsled tega je duhovno sproščen ter veruje brez predsodkov v to, kar vidi. A to, kar gleda, mu daruje Tisto, kar je nad njim. Takšna je v bistvu njegova vera.

Zato je duhovno mnogo nad meščanom z njegovo kulturo in s civilizacijo. S tem pa popolnoma samostojen tip.

Albin Podjavoršek, Polje.

(Se nadaljuje.)

Brezposelna

Prišel je domov naš dobri oče,
ko je padal mrak na zemsko oblo.
Truden sedel je za belo mizo
pa tako nam je govoril oče:

»Da, otroci, moji, hudi dnevi,
vsak dan hujši rastejo pred nami:
vseposlov brezposelnih je mnogo,
hodijo po cestah kruh iskaje,
trkajo na vrata lačni, bedni,
da odprla bi se jim tovarna
in da rudnik bi sprejel jih vase —
vse zaman — ni dela! Lačni kljunčki
po domovih naših tod okoli
pa bi jedli, ej, kako bi jedli!
Srečen je, kdor krepke ima roke,

še srečnejši, kdor na delo hodi,
vsaj hudo mu stradati ni treba...
Tak vam prišel jaz domov sem danes:
krepke roke bi zdrobile skalo,
ni jim pa več moč pognati stroja:
jutri ni mi treba več na delo —
črni dnevi rastejo pred nami:
jaz brez službe, vi brez kruha, dragi!»

Zastrmel predse je dobri očka,
solza-biser zaigral v očesu,
moška solza v žalostnem očesu.
Mi strmeli vanj smo: »Ah, brez kruha!«
Mati pa strmela v nas je, deco,
in oči so ji osteklenele...

Albin Podjavoršek, Polje.

Pokret in organizacija

NAŠA DRAMATIKA

Dramatika je najbolj živo, najbolj dostopno in najmočnejše umetniško izrazno sredstvo. Nami ni umetnost nekaj takega, kar ima v samem sebi namen. Zato presojava tudi dramsko umetnost s socialnega stališča, koliko je ona namreč izraz družabnih odnošajev in razredne borbe.

Kakor si je kapitalizem in meščanstvo ustvarilo umetnost, ki odgovarja njegovim potrebam, tako si mora tudi delavstvo ustvariti umetnost, ki bo izraz njegovih potreb in stremeljenj. Proletarska umetnost ima nalogo odvracati delavstvo od lažne meščanske umetnosti in ga vzgajati za socialistično družbo. Dramatika je za to najbolj primerna. Vsi mladinski pokreti jemljejo dramatiko kot zelo močno vzgojno sredstvo. Pisana beseda je mrtva, glasba ne vžiga, slika ne govori. Le beseda na odru je živa, ona vpliva na vsa naša čutila.

Ako se je v naši organizaciji dramatika izpačila po najnižjem malomeščanskem okusu in ako je s tem izgubila za delavski pokret svoj namen, potem pač še ni treba zavreči dramatike v celoti, marveč le njene izrodke. Le izprijeno dramatiko moramo pobijati. Dramatika vpliva lahko zelo kvarno ali pa zelo vzgojno, kakor se pač izvaja, kakršen program si izbere in kakršne so druge okoliščine. Res so ponekod igralne vaje le dobrodošla prilika za sklepanje znanj in ustrezajo nastopi le osebnemu častihlepu (glavne vloge). Toda ali je popolnoma izključeno, da bi se tudi pri nas, na naših sestankih in prireditvah kaj takega primerilo, ako ne bi bilo vedno čuječega očesa zraven?

Ako tedaj hočemo, da bo naša dramatika ustrezala potrebam delavsko-mladinskega pokreta, potem jo moramo ne zavreči, marveč pravilno usmeriti.

Napraviti jo moramo delavsko v zgojno, zavreči moramo njen zgolj pridobiten namen, zavreči moramo meščanski repertoar, ker je zanič, stremeti moramo za kolektivnim teatrom, pri katerem ne pride do izraza posamezna osebnost, ampak delavska množica kot celota. Kakor danes ljudstvo doživlja z junakom na odru, tako bo v kolektivnem gledišču sodoživljalo z množico na odru. Kolektivno gledišče ima namen vzbuditi vse gledalce k soigranju, navdušiti jo, zlitigralce in gledalce v eno navdušeno in bojvito maso.

To bodi naš cilj! Dokler se pa temu ne moremo približati, bodimo stokrat oprezní pri izbiri dramatskih del. Dramatska dela, ki so izrodek kapitalizma, pač ne morejo vzgajati v delavskem smislu. Ona nam morejo le škodovati, ker nas hočejo zaslepljevati. Išimo le resnih, socialnih iger, kolektivnih dram, govorilnih zborov (šprehorov!)

D. P—ič, Ljubljana.

TEMPO!

Pozno smo začeli, veliko smo zamudili. Moramo pospešiti svoje delo. Premalo je naših postojank, prešibek je naš delavski tisk, premalo je naših poročevalcev, zaupnikov in poverjenikov.

Naš delavski mladinski pokret je ustvarjen. Treba ga je ojačati. Posebno je treba ojačati dijaško gibanje.

Naš kmečki mladinski pokret je neznaten, ga skoro ni. Ustvariti in ojačiti ga je v programu letošnjega leta.

Naše življenjsko vprašanje je naš tisk. Ta je predstraža našega gibanja.

To je naša metoda: Po rahlih stikih tisk, ki izvrši duhovno pripravo. Po tej — tiskovni poverjenik in poročevalec. Sledi ustvaritev organizacijskih edinic. Po teh pa pridejo pravi stebri pokreta.

Tako delajte in je uspeh gotov. Hiteti moramo z delom. Iskati moramo ljudi, agitirati, jzbirati, pridobivati, prepričevati! Naši nasprotniki se zbirajo. Dvignimo visoko delavski prapor! Tovariši, tempo!

Sl.

DEBATA

Govorníštvo in debatarstvo sta ozko zvezana. Kot debater se izkažeš, če ti je treba proti v govoru izraženem mnenju zagovarjati nasprotno mnenje. Debatu pa gojimo v naših družinah tudi kot samostojno panogo. Njen namen je izobrazba, večja aktivnost in pospešeno delo za organizacijo.

Za predmet debate vzameš lahko kako pereče organizacijsko vprašanje (n. pr. širiteljska in časopisna akcija) ali pa kak članek našega (»Mladi plamen«, »Delavska Pravica«, »Beseda«) ali nasprotnega časopisja. Dotični članek najprej pazno prečitaš, pojasniš manj znane besede in skupno s člani ugotoviš njegovo vsebino: kaj hoče članek povedati. Skupno ugotovite dalje, kako se je člankarju posrečilo izraziti obdelano misel, katere argumente je uporabil in katere opustil. Dalje razglabljaite o tem, če in v koliko so izražene misli v skladu z našim programom in ideologijo. Sporna vprašanja zabeležite in nam jih pošljite, da odgovorimo nanje, bodisi tu v listu, bodisi v pismu.

Prepričani ste lahko, da bodo ravno taki debatni večeri (na vsakem vašem sestanku mora biti tudi točka: Razgovor [debata] o) razgibali vaše društveno življenje in da boste vedno nestrpnó pričakovali nadaljevanja. Učenih gospodov na sestanke ne vabite, ker vemo iz izkušnje, da so taki obiski smrt vsake debate in da se Borci med sebi enakimi najlažje porazgovore.

V teh debatah, ki so praktična šola, varujte svoje fantovsko in borčevsko dostojanstvo. — Ne bodi nikoli surov in ne

žali svojega tovariša, ki ima slučajno drugačno mnenje kot ti. Dokler bodo taki razgovori in debate res stvarne, bodo donšale korist i tebi samemu i organizaciji in vas vse skupaj vezale v strumno borčevsko enotnost. Sklepov, ki jih v takih razgovorih sklenete, se lotite brez odlaganja in ne odnehajte, dokler jih ne izvršite. Pouk samega sebe in dejanja vas bodo usposabljala za hitri tempo naše dobe. Zato glejte, da ne zaostanete!

V.

*Z „Mladim plamenom“
si zadovoljen!*

Radi bi ga še povečati, izpopolnili.

Ali si že pomislil, da lahko sam pripomoreš k temu?

S čim?

S tem, da za „Mladi plamen“ agitiraš, da mu pridobiš več novih naročnikov.

MLADI PROLETAREC

LETO I.

FEBRUAR 1933

ŠT. 2.

Mesec bede

Na lokomotivi

(Kramljanje.)

Vožnja z brzim vlakom je bila pri kraju. Vrata oddelkov so se odprla in potniki so se z naglico vsuli iz njih in se gnetli proti izhodu. Jaz sem izstopil bolj med zadnjimi in sem z začudenjem opazoval, kako je hitelo kakih dvesto do tristo ljudi mimo vlaka, ne da bi kateri privoščil vsaj nagel pogled ogromni lokomotivi, ki je tam pred vlakom puhala iz sopla vsa razgreta po besni vožnji. Nihče se ni zmenil za oba moža, ki sta stala na lokomotivi, oblečena v zamaščene in zaprašene temno modre obleke, in gledala na mimo idoče potnike. Nobenemu od potnikov ni prišlo na um, da bi pomislil, da je bila ta sopihajoča lokomotiva in da sta bila ta dva moža, katerim so za nekaj ur zaupali svoje življenje. Ta ali oni je kvečjemu pogledal na uro, da bi ugotovil, ali je pripeljal vlak do sekunde natančno na postajo.

Taki so ljudje! Ako se čutijo varne, pozabijo takoj, komu se imajo za to zahvaliti. Obstal sem ob lokomotivi in sem jo z ljubeznijo ogledoval. Najrajši bi jo nekoliko pobožal z roko, tako nekako kot potrepljamo dobrega konja po vratu, ako je svojo reč dobro opravil. Potem sem se ozrl na oba moža in sem tudi njima pokimal. Oba sta imela resen, toda prijazen obraz. Nekaj posebnega sta izražala njuna obraza, kakor pri ljudeh, ki so pravkar zvesto in požrtvovalno izvršili težko dolžnost. Cital sem jima z obličja nekoliko ponosa, nekoliko ponižnosti in nekoliko hvaležnosti dobri usodi, ki jima je dala moči in poguma za to, kar sta pravkar izvršila.

Tudi ona dva sta se ozrla name. Zaklical sem jima: »Dobro ste nas vozili!«

»In do sekunde točno ob času smo prispeli!«, se je srečno smejal strojevodja.

»Pa še kakih 40 do 50 kg premoga smo manj porabili, nego je dovoljeno!«, je pripomnil kurjač ter je potegnil z lahko po razgretem čelu.

»Veličasten stroj!«, sem zaklical.

»Da, to je lokomotiva na vročo paro, s tenderjem (zalogovnikom). Ali si jo hočete malo ogledati?« je prijazno dejal strojevodja.

»Ali smem?«

»O seveda! Med vožnjo bi bilo seveda prepovedano. Sedaj pa bomo stali dvajset minut tukaj, dokler ne bo proga prosta za povratek. In tako ne bo nihče proti temu, da si malo ogledate. Kar stopite gori, samo previdno, da se ne zamažete!«

Nisem si dal dvakrat reči. Takoj sem pričel s plezalno turo. Ej, ej, sedaj sem šele spoznal, kako visoka je taka brzovozna lokomotiva in kako neznanen je človek proti nji.

Končno sem le dospel na lokomotivo in sem osupel, skoro bi dejal strmeč, gledal koliko koles, ur in vzvodov je bil tam.

»Ali bi mi hoteli to nekoliko razložiti?« sem vprašal.

»Rad, kolikor mi bo mogoče vam, kot nevednežu v teh stvareh, to pojasniti. — Glejte, jaz sem strojevodja in stojim na stroju desno, moj sodelavec tu je kurjač in ima svoje mesto na levi strani. Drug od drugega sva odvisna; kakor desna in leva roka pri človeku sva. Največjo odgovornost pa imam jaz, strojevodja.

»Potem se pač ne moreta kaj mnogo zabavati med seboj?«

»O ne! Med vožnjo sva popolnoma zavzeta: z nogama uravnavama pedale, z rokama streževa množici vzvodov in koles, oči tečejo neprestano po progi, opazujejo tlakomer in cev vodokaza...«

»Samo ušesa in nos niso zaposleni, kaj ne?« sem vprašal.

»O, pač! Ušesa prisluškujejo vsakemu sumljivemu glasu, ki je znamenje, da je

napaka v stroju. Celo nos sodeluje. Pripravljen je sprejeti vsak duh, ki pravi, da se je vnelo neko ležalo. Ves človek je v napetosti in to ure in ure. Možgani morajo biti pripravljeni v trenutku napraviti sklep pri vsaki motnji in nevarnosti.»

»Sedaj šele spoznavam, kako težek je vaš poklic!«

Strojvodja je resno prikimal in odgovoril: »Da! Noben potnik, ki se za nekaj dinarjev brezskrbno in udobno vozi sto kilometrov daleč, ne pomisli na to. Le nergati zna, ako vagon preveč trese, če vozi vlak prepočasi ali pa če na kateri postaji stoji vlak nekoliko delj časa.«

»Toda gotovo se včasih tudi veselite svojega poklica. Voziti se takole po širokem in lepem svetu mora biti pač prav prijetno,« sem menil.

»Gotovo! Vendar, ako moraš dan za dnem voziti po isti poti, te neha mikati lepota okoli tebe. Ako pa vozimo v slabem vremenu, v megli, v snežnem metežu in v temnih nočeh, morajo biti vsi človeški čuti do skrajnosti napeti: oči morajo prodirati temo in paziti na signale, ena roka na parnem ravnalu, druga pa na zavori na zračni tlak.«

»Signalne naprave so pri nas dobre, kaj ne?«

»Da, odlične. Potnik v resnici lahko v miru in z zaupanjem potuje. Glavne signale je videti ob lepem vremenu in ravni progi na sto in sto metrov daleč. Ako kaže signal „stoj!“, je treba pravočasno zavoriti.«

»Takle brzovlak se pač ne da tako hitro ustaviti, ako je v polnem zagonu?«

»O ne! Vlak, ki drvi s hitrostjo 60 do 70 kilometrov na uro, je mogoče ustaviti šele v nekaj sto metrih.«

»Grom in strela!« mi je ušlo. Potem sem še vprašal: »Kako pa spoznate signal, ako je groga kriva, v megli in v snežnem metežu?«

»Tudi za to je preskrbljeno. K vsakemu signalu spada tudi en predsignal, ki mi pove, kako kaže njegov glavni signal. Tako morem pri „stoj!“ prav udobno ustaviti vlak do glavnega signala. Pravim vam, da je pri nas malo kaj tako previdno in tako smotreno izvedeno kakor so železniški signali.«

»In vendar pride zdajpazdaj do kake železniške nesreče.«

»Kajpada, tega ni mogoče popolnoma preprečiti, dokler bomo imeli različna prevozna sredstva. Vendar pa se zgodi na železnici razmeroma manj nesreč nego pri drugih prometnih sredstvih. Napak v materialu ne bo mogoče nikoli izključiti in prav tako ne človeških napak. Človeške stvari se tudi pri železnici gode. Mi, strojevodje, smo vedno pod zdravniškim nadzorstvom. Naš vid in sluh mnogokrat in temeljito preizkusijo in leta in leta moramo služiti na stroju kot kurjači, preden nam zaupajo lokomotivo v samostojno vodstvo.«

»Kakšen popravek pa imate vi na lokomotivi?« sem vprašal kurjača.

»O, vse mogoče! Paziti moram na progo. Kajti štiri oči več vidijo, nego dve. Posebno pa moram skrbeti, da se dela para, ki goni ves stroj. To se pravi, da moram skrbeti, da je vedno predpisan parni pritisk, t. j. 15 atmosfer, ki so potrebne, da more strojevodja vzdržati lokomotivo v potrebni hitrosti. Sicer ne bi imel vozni red nobenega smisla.«

»Ali je to težko?«

»Na vzpenjajočih se progah ni prav lahko. Zakaj na eni strani moram skrbeti, da ne pokurim preveč premoga, na drugi strani pa mora biti vendar dovolj vročine. Preveč pare pa tudi ne sme biti, ker sicer gre popolnoma po nepotrebnem skozi varnostne zaklopke ven in se tako izgubi brez vsake koristi.«

»Kako pa mečete premog v peč? To zahteva gotovo mnogo telesne moči?« sem vprašal nadalje.

»Več spretnosti in vaje nego moči. Začetnik ponavadi vrže premog v peč s prevelikim zamahom in včasih prav radi tega pade kot snop strojevodji pod noge. Ko sem jaz začel, sem zagnal velik kup premoga na sredo peči, ob stenah pa je ostalo prazno. Pravilno pa mora biti premog naložen v enakomerni plasti po vsej peči, tudi ob robovih in v kotih. — Jaz moram pa tudi skrbeti, da je v kotlu vedno dovolj vode. Neprestano moram dovajati sveže vode iz tenderja v kotel. Oskrbovati moram tudi sesalke za olje, mazati moram vse dele, ki se vrte v svoji osi ali ki so drugače izpostavljeni trenju. Ako to zanemarim, se nenamazani deli kaj kmalu vnamejo in škoda je tu.«

Nekako boječe sem se ozrl na vse te vzvode in na vse kolesje, ki stoji tam. Z nasmehom mi je dejal strojevodja: »Tu je vsega skupaj kakih 47 različnih vzvodov, ročnikov, koles, petelinov, aparatov itd.«

»To je res veličastno! Ali mi jih morete nekaj imenovati?«

»Rad, toda saj vi ne boste vedeli kaj početi s tem. To tukaj je ravnalni vzvod, to parovod, to pa zavora na zračni pritisk, to-le je dodatna zavora, to je ročna oljna črpalka, to je manometer zraka za zaviranje, tukaj je oviralna zaklopka, to pa je pirometer za temperaturo, to je trosilec peska na stisnjeni zrak, tu je priprava za merjenje hitrosti, to je vodomernik in tu je...«

»Ah, dovolj, dovolj!« sem dejal s smehom, »saj se mi bo še zmešalo.«

»No, da, tako hudo ne bo! Vse je smiselno urejeno in tako sestavljeno, da nama je treba samo prijeti, pa je narejeno, kar je v tistem trenutku najbolj potrebno.«

»Katere reči so najbolj važne?«

»Regulator pare, parovod in vzvod za zavoro. Toda dober strojevodja rabi regulator pare zelo malo. Odpre in zapre ga le pred in na postajah, pred vzponom in pred strmcm ter pred signalom na stoj!«

»Tu je treba na mnogokaj paziti?«

»O da! Večji del potnikov nima seveda niti pojma, kaj se pravi voditi vlak. Jaz pa vam rečem: Treba je živcev, dobrih živcev za to! Pomislite, mi možje na lokomotivi stojimo tako rekoč vedno z eno nogo v norišnici, z drugo pa v grobu. Razen kretničarja je malo ljudi na svetu, ki nosijo toliko odgovornosti za človeško življenje in za blago, kakor je nosimo mi! — Sedaj pa vas prosim, da izstopite, ker se je pravkar dvignil signal za odhod.«

Zahvalil sem se obema možema in sem splezal z lokomotive. In kadarkoli spet sedim v vlaku, se rad spomnim na nje, ki morajo z vsemi čuti skrbeti za to, da privedejo vlak in z njim mene varno na cilj.

M. K. B.

Orehi in lešniki

Vesela računska ura.

1. Na železnici vidite včasih posebno vrsto vagonov, ki so podobni velikim kovinastim cilindrom. Imenujejo se cisterne in se uporabljajo za prevoz tekočin (petroleja, olja) in plinov. Taka cisterna tehta približno 100 centov, njena prostornina pa je približno 50 kubičnih metrov. Ako na primer napolnimo cisterno z vodikom (plin, ki sestavlja vodo), ki tehta 1 kubični meter približno 100 gramov, koliko bosta tehtala skupaj cisterna in vodik?

2. V krčmi pri »Našem človeku« je kot po navadi sedelo stalno omizje desetih odslužanih kulturnih delavcev. Potem ko so bili rešili vsa pereča politična in socialna vprašanja in so v potu svojih obrazov odrešili vesoljno človeštvo, se je nekdo spomnil, da bi bilo dobro za spremembo spremeniti enkrat vrstni red, v katerem se se do sedaj vsedali k mizi. Sprejeto. Sklenili so celo, da bodo še nocoj izvedli vse vrstne rede, kolikor jih je mogoče pri desetih ljudeh. Za vsako izpremembo vrstnega reda je bil določen čas ene minute. Koliko časa so se presedali, da so izpeljali vse mogoče načine?

Velemestni otroci.

V nekem srednjem razredu osnovne šole v velikem nemškem mestu se je izkazalo, da 75% otrok ni imelo pojma, kako sonce vzhaja. 75% jih ni vedelo, kaj je megla. 80% jih še ni slišalo škranjčka peti. 85% jih še ni videlo breze

in 60% jih ni videlo žitnega polja. 66% jih še nikoli ni splezal na kak hrib. Ravno toliko jih je poznalo vse samo po sliki. Kaj je reka, jih je vedelo iz lastne izkušnje le 20%.

Stari Egipčani (pred 6000 leti) so poznali pivo, milo, parfem (dišave), papir in steklo, da, celo neke vrste smodnik za umetni ogenj, tako zvani »grški ogenj«. Izdelovali so ga iz petroleja, žvepla in solitra.

Republika Haiti ima dva milijona tristo tisoč prebivalcev. Med temi je samo tri tisoč belih ljudi, vsi drugi so črnci.

»PETER! IZPRIČEVALA NIMAM.«

Živel je mož, ki mu je nečesa manjkalo. Ne roke, ne noge, ne srca ne možgan mu ni manjkalo. Manjkalo mu je izpričevalo. Ta človek je iskal službo v banki. Vprašali so ga: »Ali imate izpričevalo?« »Na žalost ne,« je bil odgovor. »Ja, potem pa vas ne moremo sprejeti v službo.« — Pola papirja je preodlična za to, da bi se dala popisati po človeku, ki nima izpričevala. In če bi bil pisemska znamka, bi ne pustil, da bi me nalepil kdo, ki nima izpričevala. — Zbegani mož je šel od Poncija do Pilatuža in je zaman iskal dela, ker ni imel izpričevala. Nekega dne je naletel na ovčarja, ki je mirno pasel ovce. Prosil ga je: »Daj mi ovce past! Za plačilo mi boš dajal samo hrano.« Ovčar ga je premeril od nog do glave in

ga je vprašal: »Ali pa imaš izpričevalo?«
 »Ne, nimam ga.« »Potem pa ne moreš pasti ovac!« Mož je potoval dalje in še ni izgubil vseh nad. Še novega poguma je dobil, ko ga je neki krčmar ogovoril: »Potrebujem postavljaja kegljev. Ali bi sprejel ti to delo? Seveda, če imaš spričevalo.« Ubogi mož je odkimal. »Potem pa ne znaš kegljev postavljati,« je urno dejal krčmar. Kaj naj bi le storil ubogi človek sedaj? Legel je pod drevo in je umrl. Tako mu ni nič več manjkalo. Duša je odplavala k nebesom in je dospela pred nebeška vrata. Tu je stal sveti Peter, ki je ljubeznivo pogledal ubogo dušo. Duša pa je bila vsa zbegana in se je že naprej opravičevala: »Povem ti kar odkrito, ljubi Peter, spričevala nimam.« Smehlja je je dejal Peter: »Potolaži se, saj tudi jaz nimam izpričevala.« Skupaj sta vstopila v sveto nebo.

KER SE JE PRVA ŠTEV. »MLADEGA PLAMENA« ZNATNO ZAKASNILA, nismo priobčili v tem zvezku rešitve ugank (»Igra z dinarji« in »Gospod zna računati«). Kdor jih še ni rešil, jih lahko reši sedaj skupno z današnjima dvema. Pošlje naj jih uredništvu »Mladega plamena« vsaj do 10. februarja. Najboljši rešilec, ako bo fant, dobi knjigo »Volk spokornik«, ako bo pa deklica, dobi knjigo »Bibi«. Obe sta prav lepi.

Pisma

Dragi tov. urednik!

Poslušaj, kaj se mi je včeraj zgodilo! Pisal sem šolsko nalogo, pa me je začelo tako zebsti, kot ne vem kaj. »Naloži no malo premoga v peč,« rečem materi. »Kje naj ga vzamem,« pravi ona, »saj veš, da je oče že tri tedne brez dela.« »Zakaj pa je brez dela?« »Zato, ker je preveč premoga,« mi je odgovorila mati. Kako smešno, kaj? Včasih govorita oče in mati tako čudne reči, da nič ne razumem. Kot uganke. Zakaj mi nimamo premoga, če ga je preveč? To mi ne gre v glavo. Razloži mi ti!

Živi!

Ivan Omahen, uč. 5. r. v H.

Dragi Ivan!

Nobena uganke in tudi ne šala ni tisto, kar ti je rekla mati. Premoga zato nimate, ker ga je preveč. V življenju boš našel še bogve koliko podobnih nasprotstev, ki jim je včasih težko priti do dna. Tole, kar si mi ti pisal, je tako

veliko in težko vprašanje, da si še misliti ne moreš. V odgovor bi bilo treba napisati celo knjigo. Jaz ti bom razložil le na kratko.

Premogokopna družba, pri kateri je bil tudi tvoj oče v službi, je nakopala (seveda delavci so ga nakopali, ne gospodje) velike kupe premoga. Vsa skladišča je napolnila. To bodo dobički, si mislijo gospodje. Pa kar naenkrat premog ne gre več v prodaj. Država ga ne naroči več, tovarne in elektrarne tudi ne, trgovci odpovedo naročila. (Bogve zakaj; najbrže so ga drugje ceneje dobili.) Gospodje pravijo: Čemu bi mi tukaj kopičili premog, ko pa ne gre v promet? Čemu bi plačevali delavca? Naši dobički se bodo občutno skrčili. Zato delavce odpustiti, prej moramo prodati stare zaloge premoga, preden bomo začeli kopati novega.

Viš, na ta način je bil bržčas tudi tvoj oče odpuščen. In ker nima službe, nima tudi denarja, da bi kupil premoga. Gospodje pri podjetju imajo preveč premoga, zato morajo ti (in še nešteto drugih) zmrzovati. Čuden je ta svet, kaj ne?

Živi!

Urednik.

Tihi pomenek

Mesec februar imenujemo po borčevsko Mesec bede. Namenjen je, da se v njem spominjamo vseh tistih ljudi, ki trpe revščino in pomanjkanje, ter da jim pomagamo. Saj veste kako je. Vsak dan trkajo na vrata vaših domov ubogi brezposelni in prosijo vbogajme. So krepki možje, ki bi radi delali, pa jih nihče ne najame; so njihove žene, ki nimajo kaj skuhati družini; in so otroci, ki so lačni, strgani in skoraj bosi, pa si ne morejo prav nič pomagati. Zdaj, pozimi je beda dvakrat huda. Zato, kadarkoli vidiš reveža, pomisli samo, kako bi bilo, če bi moral ti takole tavati od praga do praga in prositi miloščine; če bi tudi ti ne imel tople sobe in če bi ne imel kaj jesti. Če boš to pomislil, ne boš pustil, da bi odšel ubogi človek brez daru od praga. Če mu daš kos kruha, skodelico tople južine ali pol dinarja, bo tebi vendarle še mnogo ostalo, tudi oče bo še zaslužil. Tak revež ne boš, kakor je oni brezposelni. Dobro delo je tudi Bogu všeč in tebi samemu prinaša prijetno zadoščenje.

Urednik.

»Mladi proletarec« je priloga »Mlademu plamenu« za otroke. Posebej ga ni mogoče naročiti. Urejuje ga Edi Štok, Ljubljana, Delavska zbornica.

POROČILA

Ljubljana. (Kritika.) Nade v Ljubljano so se v veliki meri izjalovile. V širiteljski akciji se je družina slabo odrezala. Postavila si je za program 300 pripadnikov. Ob koncu akcije jih pa šteje nekaj čez 90. In to, ko je sredi akcije štela že 146 pripadnikov. Tu se vidi, kam dovede neprijateljstvo do resnice, površnost, no pa tudi lenoba. Kar je, je! Treba je napake odpraviti. Izvedle so se temeljite izpremembe. Krdela so se reorganizirala, postavili so se po krdelih zaupniki, vzpostavil se je red. Upanje je, da bo družina škodo izravnala. Več samokritike, več reda, več stvarnosti in manj zanesenosti!

Drugače družina giblje. Priredila je božičnico, obdarila je mnogo mladine, udeležila se je družinskega večera v Zalogu, priredila izlete itd. Tudi je res, da ima ljubljanska družina na hrbtu odbor Centrale in Krajine, s pododbori, tako da za družino le pre-malo ljudi ostane.

Širiteljska akcija. 100% so dosegli: Vrhnika, Zalog in Hudajama. Trbovlje je doseglo 75%. Ljubljana je napredovala le za 8,7%. Napredovali so še: Polhovgradec, Celje in Maribor. Na istem je ostal Hrastnik. Prirastek organizacije znaša 250 pripadnikov. Števila 1000 organizacija ni dosegla. Bo ga ob drugi širiteljski akciji. Tudi presegala ga bo. Predpriprave za to akcijo se namreč že vrše. Razpoloženje za naše gibanje je že ustvarjeno na mnogih krajih.

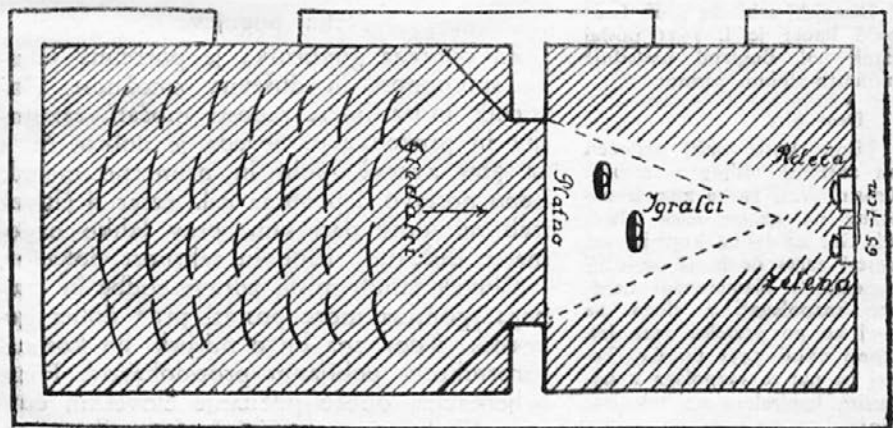
Iz izkušnje — za uporabo

SENČNO GLEDALIŠČE IN ČAROBNA OČALA

Hočemo zgraditi senčno gledališče, pa ne čisto navadno senčno gledališče, ampak tako, ki bo prikazovalo plastične slike.

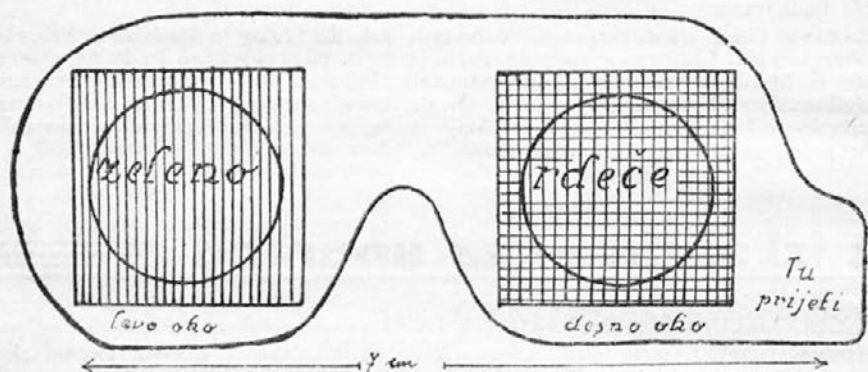
Potrebujemo dve sobi, ki ju vežejo vrata. En prostor (večji) je za gledalce, drugi (manjši) za igralce. Vrata med obema sobama na stežaj odpremo ali snamemo, čez vhod pa napnemo belo tenko platno. Prostor za igralce priredimo tako-le:

Dočim imamo pri običajnem senčnem gledališču samo eno močno luč (reflektor), ki sveti proti opni, moramo imeti tukaj dve. In sicer je ena rdeča, druga pa zelena. Stojita druga poleg druge v razdalji 6,5—7 cm in v višini 1 m, ter sta naravnani tako, da imata na opni isti svetlobni krog. Ker ni povsod in vedno pri roki reflektorjev z barvanimi stekli, si pomagamo na sledeči način: Vzamemo dve žepni električni svetilki in ovijemo pri eni lečo z rdečim, pri drugi pa z zelenim tankim želatinskim listom (dobiš ga v vsaki trgovini s šolskimi potrebščinami), ali pa tak okroglo

izrezani listič podložimo pod razpršilno lečo na svetilki. Ker bomo potrebovali take prozorne želatinske liste tudi za čarobna očala, jih kupimo dve ali več pol oboje barve.

Ako se sedaj postavi igralec pred obe svetilki (rdečo in zeleno), tedaj je po eni strani osvetljen rdeče, po drugi pa zeleno. Gledalci pa vidijo na platnu le dve senci, od katerih ena je rdeča, druga pa zelena. Da je čarovnija popolna, morajo imeti gledalci čarobna očala. Ta čarobna očala so pa na sledeči način narejena: Vzamemo močno lepenko (od kakšne škatlje), izrežemo v razdalji človeških oči dve okrogli luknji, ti dve odprtini pa prelepimo z zelenim in rdečim želatinovim listom. Vendar pa tako, da ako gledamo proti platnu in je na naši levi rdeča luč (reflektor), na desni pa zelena, potem moramo imeti na levem očesu zeleno »steklo«, na desnem pa rdeče. Vsak gledalec mora imeti taka očala. Igra se lahko prične. Utis na gledalca bo tako osupljiv, da bo res mogoče govoriti o čarovništvu. Ako bo n. pr. igralec vrgel »bridki meč« (iz lesa ali kartona) proti steni za reflektorjema, tedaj bo imel vsak gledalec utis, kakor da leti meč proti njemu. Zavpil bo od strahu in bo umaknil glavo.

Obe sliki nazorno kažeta, kako je treba vso čarovništvo napraviti. Tak plastičen senčni teater pride lahko večkrat na program sestanka, seveda samo pri mlajših (belih in rdečih) Borcih in Stražarkah. Tudi kakšen družinski večer bi bilo prijetno semintja izpopolniti s tako točko. Če ne za drugo, pa vsaj kot optično zanimivost. V tem slučaju bi moralo biti pač mnogo očal na razpolago. E. Š.

Razno

OBRESTI V ŠTEVILKAH.

Dunajski arhitekt prof. Leopold Bauer je l. 1931 poslal Bank of England naslednje muhasto-zlobno pismo:

Dear Sirs.

Pismu boste našli priložen en avstrijski šiling v srebru. Prosim Vas, da ta znesek naložite na 4%-ne letne obresti. Gre za veliko kupčijo, pri kateri zares ne boste zaslužili malenkost. Nameravam namreč razpolagati z vlogo ne prej ko po preteku 1500 let, torej okoli 3431 po Kr. Tedaj pa naj se razpolaga z naraslim kapitalom na tale način:

Najprej hočem Vaš staroslavni institut za trud pri knjiženju in računanju obresti v vseh letih spodobno

Govorništvo

(Nadaljevanje.)

Nekaj pogojev.

Za dobrega govornika je potrebna telesna sposobnost in duševna zmožnost. Govornik mora imeti zadosti močan, razumljiv in prožen glas. Seveda je dobro, če je ta glas zvenec, poln in primerno mehak. Lepo postavbo, lep obraz itd., česar si človek itak ne more dati sam, prav lahko nadomeste duševne vrline in tehtnost dokazov.

Človek jasnih misli, zdrave sodbe in trajnega spomina more postati prav dober govornik. Kdor zna hitro misliti, bo kos nasprotniku v pobijanju protidokazov. Hitra orientacija, dobro poznanje človeških čustev, živahna in ustvarjajoča fantazija so velike govorniške vrline. Posebni govorniški odliki pa sta energična volja, ki gre premočrtno proti svojemu cilju, in plemeniti zna-

čaj, ki se za dobro, lepo in resnično hitro navduši in sovraži vsako neresnico in krivico. Humor in šaljivost sta že premnogokrat rešili govornika iz zadrege, sta odbili nasprotnikovo ost in poslušalce poživili. Netaktnost, surovost, razburjenost so pa napake, katerih govornik ne sme nikdar pokazati. Poznanje zgodovine daje govorniku mnoge dokaze, primere, migljaje, močne osebnosti, praktične zglede itd. za vsako snov. Študij zgodovine koristi tudi za presojanje sedanjosti. Poznanje sedanjosti od senčne in sončne strani, tako gospodarskih potreb kot duhovnih tokov je za govornika potrebno. Časopisi, revije, knjige, razgovori, posvetovanja, vse to so viri, iz katerih črpa govornik hoté, vedé in nevedé snov za dokaze in utemeljitve. Odprto oko, odprto uho in čuteče srce so dobri govornikovi učitelji.

Vse te lastnosti pa same po sebi še ne napravijo govornika. So pač več ali manj potrebni predpogoji za uspeh in priljubljenost govornika. Bistveno in neobhodno potrebno za govornika je:

1. poznanje stvari,
2. lastna prepričanost,
3. dobra pripravljenost.

Nihče ne more stvari, ki je ne pozna, ali jo pozna le površno, dobro razlagati, priporočati in zagovarjati. Govornik, ki predmeta ne pozna temeljito, govori površno in enostransko in zato stvari velikokrat več škoduje kakor koristi.

Lastna prepričanost je notranja nevidna sila, ki prehaja od govornika na poslušalce in tam iznova živi in raste. Govor brez prepričanja je votlo bobnenje prazne posode.

Dobra pripravljenost je zlasti v začetku nujno potrebna. Pa tudi pozneje, ko govornik dobi že zadostno prakso, rutino, mora vsak večji govor naštudirati. Velja torej pravilo: Premisli, preštudiraj, sestavi, spišiter nauči se. Mnogi, ki imajo sicer zmožnosti za govornika, ostanejo nepriljubljeni ravno vsled tega, ker se niso nikdar pošteno pripravili.

Študij.

Govorniku mora biti jasno, kaj hoče doseči. Kaj naj poslušalci sklenejo? Za kaj naj

odškodovati. Vi prejmete znesek 1,000,000,000,000 funtov.

Njegovemu veličanstvu angleškemu kralju naj se pokloni kocka iz čistega zlata v velikosti enega kubičnega kilometra. Ta kocka naj se postavi v parku Windsor Castle in naj splošnosti prepričevalno dokazuje silo in moč obresti in obrestnih obresti.

Anglija si bo s sredstvi, ki jih predstavlja moj konto, nakupila veliki ameriški kontinent, torej Severno in Južno Ameriko, in si jo pridružila kot dominijon.

Zelo mogoče je, da bodo v l. 3431, tudi še brezposelni. »Vse se ponavlja le v življenju!« je rekel že Schiller. Sila in beda brezposelnih se mora omiliti. Bank of England bo tedaj vsakemu brezposelnemu dnevno izplačala po 20 funtov. Človekoljub sem, želim, da gre ljudem dobro...

Domnevati je, da vojni dolgovi aliiranih držav Ameriki kakor tudi dolgovi centralnih sil antanti do leta 3431 še vedno ne bodo plačani. Zato me že sedaj pomirja, da lahko določim, da se iz mojega kapitala poplačajo vsi vojni dolgovi vseh narodov, tako da bodo premaganci in zmagoviti narodi zopet lahko živeli po človeško...

Dalje določam, da se dajo Zvezi narodov, pa najsi ima svoj sedež v Ženevi ali v Londonu ali na Marsu, na razpolago vsa potrebna sredstva, da lahko pomaga posameznim narodom in jih finančno popolnoma zavaruje.

Vsakomur mojih telesnih potomcev, ki se bo kot tak mogel nedvomno izkazati, naj se mu izplača primeren znesek — ne pod 1,000,000 funtov.

Moje zaupanje do Bank of England je neomejeno. To me je tudi nagnilo, da sem svoj srebrni šiling poslal v London. Bank of England, ki nikdar ne more propasti, bo l. 3431 predočila svetu pojem obresti in obrestnih

obresti na način, ki ga svet še ni videl...»

Za evropske države v svetovni vojni je bil oni, ki dajal denar, prav za prav Združene države Sev. Amerike, ko se je končala vojna, so znašali dolgovi antante Ameriki okroglo 7 milijonov dolarjev. K temu so prišle v prvih povojnih časih še 3 milijarde za obnovo, pomožne akcije itd. L. 1920 je znašal celokupni dolg Ameriki 10 milijard dolarjev. Vrnjeno je bilo 2.6 milijard in danes znaša celokupni dolg — 16 milijard dolarjev! Prosim, to ni tiskovna napaka: 10 — 2.6 = 16. Vzrok? Obresti! Naj se sliši še tako nasprotujoče: Kapitalizem živi od konkurza.

KONFERENCA KATOLIŠKIH DELODAJALCEV se je vršila v oktobru 1932 v Haagu. Udeležili so se je zastopniki iz Belgije Francije in Nizozemske, nemški Centrum je poslal zastopnika svojega gospodarskega odbora, opazovalci so bili iz Avstrije in Češkoslovaške. Izrekli so se za kolektivne delovne pogodbe in apelirali — ožalošeni radi težkega položaja delavstva — na države, da sprejmejo mednarodne konvencije o prepovedi dela žena in otrok. Izvedbo teh konvencij — nekatere spadajo še v predvojno dobo — je že zdavnaj izbojevalo delavstvo samo. Človek bi od katoliških delodajalcev pričakoval več, da so že postavili svetel vzgled in se v svojih obratih prostovoljno odpovedali nočnemu delu žena in otrok. Upravičeno pričakujemo, da bodo kot izhod iz krize prostovoljno uvedli 40urni delovni teden ob istem zaslužku. Državne intervencije potem ne bo treba.

VAJENCEM ODŠKODNINO ZA DELO.

Novi obrtni zakon ima marsikaj kar izboljšava posebno

se odločijo? Kaj naj store? Odgovor na ta tri vprašanja je glavna misel ali glavni stavek govora.

Glavna misel (glavni stavek) je različen, kakor so različni naslovi govorov.

Najlažje govorimo takrat, kadar dobimo že jasno povedano nalogo govora. Tedaj gremo s polno sigurnostjo proti določenemu namenu, n. pr.: Delavec, organiziraj se!

Večkrat pa dobi govornik naslov govora označen samo na splošno, n. pr.: Naloge katoličanov, Delavska mladina, Naše stališče do socializma. Tedaj mora govornik sam postaviti, sam poiskati osnovno misel, jedro ali glavni stavek govora. Poslušalec mora ob koncu govora skleniti: Storil bom to.

Glavni stavek bodi:

1. Kratek in enoten. Kdor hoče naenkrat veliko doseči, doseže malo ali ničesar.

2. Pomemben. O malenkostnih stvarih ni vredno na dolgo in široko razpravljati.

3. Primeren poslušalstvu. Drugače je treba govoriti pred izobraženimi, drugače pred neizobraženimi, drugače pred ljudmi, ki o vprašanju že nekaj vedo, drugače pred takimi, ki so o dotični stvari še novinci.

4. Primeren kraju in času: N. pr. Cerkev in politični shod, ali vel. petek in Kristusovo rojstvo.

K študiju govora pa ne spada le določitev glavne misli, ampak predvsem njena utemeljitev in dokazovanje pravilnosti. Kdor vprašanje, o katerem mora govoriti, dobro pozna, bo že našel primerne utemeljitve in dokaze za svoje trditve. Vsako stvar prouči po njenem bistvu: ali je dobra, ali slaba; po njenem izvoru (od kod), pa tudi po njenih posledicah (kam, kaj potem). Kdor si je v teh točkah na jasnem, bo že našel zadostne dokaze, bodisi iz lastnega znanja, bodisi iz knjig, revij, pri strokovnjakih itd. Pri tem velja le eno pravilo:

Govori resnico, dokazuj temeljito.

Šele, ko imaš zbrano snov za utemeljitev in dokaze, prični s sestavo govora.

Sestava govora.

Študij govora je zbiranje utemeljitvenih točk, dokazov in predlogov. Sestava govora je pregledovanje in urejevanje celotne že zbrane snovi.

Govor spiši, je glavno pravilo za sestavo. Ni mogoče urejevanje, ako nimam stvari pred seboj. Največja napaka govornikov je, da si govor le zamislijo, spišejo ga pa ne. So sicer posamezni primeri, v katerih ni mogoče spisati govora. A to naj velja za izjemo in ne za pravilo. Nepisani govori so navadno nepregledni, snov je kaj rada razmetana, govornik »skače« od misli na misel, kar poslušalci prav hitro čutijo. Govornik sam mora vso snov urediti, poslušalci je ne bodo. Po neurejenih govorih poslušalci kvečjemu pravijo: dobro je povedal. Ni pa sklepa, ni dejanja, kar je namen govora.

Piši govor, kakor, da že govoriš; to je drugo pravilo. Kakor mora dobra pesem peti, tako mora govor teči in zveneti. Ni mogoče vsake stvari dobro povedati, če tudi je dobro napisana. Govorništvu ima svoj slog. Kdor govor piše tako, kot da že govori, ga bo tudi res živo govoril.

Načrt govora.

Govor moremo sestaviti po temle načrtu:

I. Uvod.

II. Jedro:

1. naznanilo,
2. pojasnilo,
3. utemeljitev,
4. dokazovanje,
5. ugovori,
6. predlogi.

III. Konec.

Tri glavne točke mora imeti vsak govor. Kako pa kdo razume jedro, je pa odvisno od naloge same, pa tudi od poslušalcev. Ako je poslušalec stvar znana, ni treba pojasniti. Ako je za dosego namena samo ena pot, odpadejo predlogi itd.

Uvod:

Uvod je priprava poslušalcev na dober sprejem glavne misli. Poslušalce je treba pri-

gledati vajencev. Seveda je večina teh členov le na papirju. Premalo je tistih, ki zahtevajo, naj se to izvaja. Zato čakajo strokovne organizacije težke naloge, katerim pa bodo kos le tedaj, kadar bodo podesetorile svoje moči.

Tako ima obrtni zakon določbo, ki pravi, da pripada vajencem po enem letu učne dobe odškodnina za delo. Višino te odškodnine bo predpisal min. za soc. politiko v sporazumu z min. za trg. po zaslišanju obrtnih in delavskih zbornic. Kmalu bo leto dni, kar je novi zakon v veljavi pa te uredbe še vedno ni. Računajte za koliko so vajenci s tem oškodovani. Zakon jim daje pravico, katere pa se ne morejo poslužiti.

Pa se nekateri vprašujejo: zakaj mladini strokovna organizacija, zakaj borbenost. Ker v teh razmerah sam od sebe nihče ničesar ne da. To ni samo sedaj, je bilo in bo dokler bomo imeli kapitalistični gospodarski red. Za tako borbo pa je treba vzgoje in sicer dobre vzgoje, pomehkužena mladina si ne bo znala pridobiti tega, kar je njene. Tedaj mladina: delaj, ker le v delu je rešitev. R.

TOLMAČ TUJIH IZRAZOV IN IMEN V TEJ ŠTEVILKI.

Avtor (nečesa) = tisti, ki ti-sto stvar naredi.

Aktualno = sodobno, primer-no, kar velja.

Akuten = oster; važen; na-gel (pri bolezni).

Atmosfera = zračni tlak, ki pritiska na kvadratni centi-meter ploskve na morski gladini (enota zračnega tla-ka).

Argument = dokaz.

Aliiran = zvezan (zvezne dr-žave).

Apelirati = sklicevati se na kaj, opozarjati koga.

Brutalno = surovo, grobo, zverinsko.

Bank of England = Angleška banka.

Citat = navedba (dobesedna).

Debata = razpravljanje, izmenjavanje nasprotnih mnenj.
Demagoški = goljufiv, lažniv, zlonameran.

Dear sirs (dir sörs) = cenjeni gospodje.

Dominion = države pod pokroviteljstvom Anglije, sicer pa samostojne (Irska, Kanada, Avstralija itd.).

Ekspanzija = razširjenje (oblasti), zavzetje (zemlje)

Feudalizem = srednjeveški gospodarski sistem, ko je cesar ali kralj podaril kos zemlje, dežele grofom ali knezom (za zasluge) v fevd = v uživanje, izkoriščanje.

Fašizem = italijanska nacionalistična stranka (fascio = snop).

Generacija = rod.

Intransigent = nepopustljiv.

Intenziven = oster, goreč, jak.

Institut = zavod.

Intervencija = posredovanje.

Korupcija = pokvarjenost, podkupljivost.

Kurz = tečaj.

Konto = račun.

Kontinent = del sveta.

Konvencija = dogovor.

Moment = trenotek; vzrok, nagib.

Manever = vojaška vaja; nakan.

Ofenziva = napad.

Pinakoteka = zbirka slik.

Pasivno = trpno; nasprotno od aktivno (= tvorno).

Rubrika = stolpec, kolona (pri časopisu).

Raja = čreda; brezpravna množica (kakor čreda živali).

Repertoar = program gledaliških uprizoritev.

Reorganizirati = na novo organizirati.

Tribuna = vzvišen prostor za govornika, oder.

Tradicija = ustno izročilo, kar se prenaša (nenapisano) iz roda v rod.

Teorija = kar dožene razum; nasprotje od prakse (= kar uči izkušnja).

Tempo = mera brzine.

Tekstilna industrija = industrija tkanin.

praviti, da bodo sprejemljivi za jedro govora. Lepa beseda lepo mesto najde. Govornik mora poiskati pota do razuma in čuvstev poslušalcev.

Snovi za uvod je sila mnogo. Glavno je to, da je uvod v zvezi z vsebino, bodisi direktno, bodisi le po zunanjih okoliščinah. Za uvod n. pr. navajamo: Citate iz knjig, ali izreke slavnih mož, ali dogodke iz življenja narodov, oseb, ali pa okoliščine: kraj, čas, osebo, povod itd. »Grški filozof Aristotel je trdil...« ali »V prvih bukvah kmečkega stanu je dr. Krek napisal...« ali »V pinakoteki, v Vatikanu sem videl sliko...«, »Zelo me veseli, da morem...«, »Vaš kraj mi je v živem spominu...« itd.

K a k š e n b o d i u v o d ?

Kratek, zanimiv, miren in primeren.

Dolg uvod dela tisti, ki se je premalo pripravi na vsebino glavne misli. Govornik mora že v začetku vzbuditi v poslušalcih zanimanje. Uvod mora biti miren, ker poslušalci še niso pripravljeni in zato še nedovzetni za močne vtise in čuvstva. Seveda mora biti uvod primeren krajevnim razmeram in razpoloženju poslušalcev, torej drugačen pri pogrebu, drugačen pri gostiji, drugačen ob štrajku, drugačen na svečani proslavi.

Jedro:

V jedru govora mora biti podana glavna misel, namen govora, in sicer tako, da poslušalci predmet govora spoznajo, se o pravilnosti prepričajo in se notranje odločijo za gotovo dejanje. Vsak poslušalec mora v jedru govora dobiti rešena vprašanja, kaj, čemu in zakaj, ter kako.

(Se nadaljuje.)

Piše Joža Langus, Ljubljana.

Priporoči „Mladi plamen“ tudi prijateljem in znancem!

Pošlji nam njihove naslove! Pošlali jim bomo list na ogled.